

спеціальні принципи використання, критерії відбору Інтернет-ресурсів, а також істотно відновити арсенал методичних засобів і прийомів навчання.

ЛІТЕРАТУРА

Державна програма «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті і науці на 2006–2010 роки»: Міністерство освіти і науки України. – К., 2005.

Использование Интернет-ресурсов в обучении иностранному языку: [монография] / [П. В. Сысоев, М. Н. Евстигнеев, Д. М. Грицкови др.]. – Тамбов : Изд. дом ТГУ им. Г. Р. Державина, 2008.

Ніколаєнко С. В освіті – інформаційна революція / Ніколаєнко С. // Дзеркало тижня. – 2006. – № 1 – С. 580.

Роберт И. В. Новые информационные технологии в обучении: дидактические проблемы, перспективы использования / И. В. Роберт // Информатика и образование. – 1991. – № 4. – С. 18–25.

РЕЗЮМЕ

И. А. Гритченко. Роль и место Интернет-технологий в профессиональном образовании будущего учителя.

В статье освещены теоретические аспекты использования Интернет-технологий в профессиональном образовании будущего учителя при изучении иностранного языка. Представлены педагогические и технические условия, требования к использованию Интернет-технологий в иноязычном образовательном пространстве подготовки будущего специалиста в педагогическом ВУЗ.

Ключевые слова: Интернет, технологии, иностранный язык, Интернет-ресурсы, информационно-образовательное пространство, сайт, информационная компетентность, иноязычная компетенция.

SUMMARY

I. Gritchenko. The role and place of Internet technologies in professional education of future teacher.

The article reflects the theoretical aspects of the Internet technologies use in professional education of future teacher during studying a foreign language. Pedagogical and technical terms and requirements of the Internet technologies use are presented in foreign educational space of future specialist's preparation in pedagogical HEE.

Key words: Internet, technologies, foreign language, Internet resources, informatively educational space, site, informative competence, foreign competence.

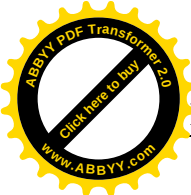
УДК 37.005.584.1

П. Г. Давидов

Донецький інститут залізничного транспорту

ВИЩА ОСВІТА В ІНФОРМАЦІЙНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ: ОНТОЛОГІЧНО-ГНОСЕОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті проаналізовано онтологічну і гносеологічну сутність освітнього процесу в новому інформаційно-освітньому просторі, зокрема застосування інформаційних технологій та інноваційних методів у багаторівневому, безперервному процесі підготовки професіонала. Розглянуто гносеологічну роль пізнання і практики у формуванні особистості професіонала.

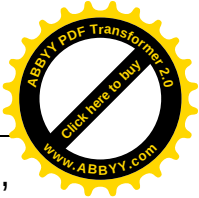
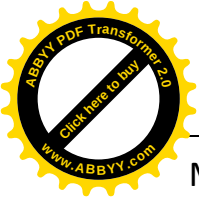
Ключові слова: освіта, інформація, технології, мультимедіа, пізнання, інформаційно-освітній простір.

Постановка проблеми. Процеси світової глобалізації та інформатизації охопили всі сфери людської діяльності, зокрема економіку, культуру, освіту. Тому характерною ознакою нашого часу є інтенсивний розвиток сфери життя, пов'язаної з отриманням, обробкою та поширенням інформації. Виходячи з цього, в сучасних умовах розвитку системи вищої освіти важливого значення набувають новітні інформаційні технології навчання. Це пов'язано не тільки з тим, що нові інформаційні технології мають значні дидактичні можливості для підвищення рівня пізнавальної активності студента, а й насамперед з тим, що в інформаційне століття сама освіта набуває вирішального значення.

Сьогодні процес інтелектуального розвитку суспільства є необхідною умовою економічних досягнень держави, а тому проблема якісного вдосконалення освіти, зокрема й вищої, постає особливо актуально.

Опрацювання парадигми нової ідеології вищої освіти та її формування відбувається на основі вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку науки, культури, освіти і виховання. Так, у Національній доктрині вказується, що одним із пріоритетних напрямів розвитку освіти є впровадження освітніх інновацій, інформаційних технологій, а також створення індустрії сучасних засобів навчання й виховання, повне забезпечення ними навчальних закладів. Держава повинна забезпечувати підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої праці, професійного розвитку, освоєння і впровадження наукоємних та інформаційних технологій, конкурентоспроможних на ринку праці [6; 7]. Тобто мова йде про пошук нових організаційно-методичних засобів і технологій підвищення якості підготовки спеціалістів з урахуванням інтеграційних та трансформаційних процесів не тільки в освіті, а й у суспільстві.

Аналіз актуальних досліджень. Роль вищої освіти у XXI ст., місії сучасної університетської освіти розглядаються у працях теоретиків постіндустріального суспільства Д. Белла, М. Гайдеггера, П. Друкера, В. Іноземцева, М. Кастельса, Х. Ортега-і-Гассета, М. Портера, Е. Тоффлера, К. Ясперса та інших; різні аспекти висвітлені у працях фундаторів теорії людського капіталу Г. Беккера, М. Блауга, Т. Шульца; питання побудови інноваційної моделі розвитку – С. Вовканича, А. Гальчинського, В. Гейця,

М. Долішнього, С. Злупка, Б. Каліцького, О. Лапка, В. Семиноженка, С. Цапка, А. Чухна та інших; розвиток вищої освіти у працях В. Андрущенко, О. Грішньої, Б. Данилишина, І. Дідика, М. Долішнього, М. Дробнохода, М. Згуровського, С. Злупка, І. Каленюка, Р. Кігеля, П. Кононенка, К. Корсака, О. Кратта, В. Кременя, В. Куценко, М. Ніколаєнка, В. Новікової, Т. Оболенської, А. Погрібного, О. Сидоренка та інших.

Розв'язанню окремих питань використання інформаційних технологій (зокрема медійних) у навчанні присвячені праці відомих вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: Ю. Бикова, Б. Гершунського, Р. Гуревича, О. Довгялло, М. Жалдак, Л. Козака, А. Минина, О. Пінчука, Є. Плата, І. Роберта, Г. Селевко та ін. Безумовно, варто вказати й на дослідження вітчизняних філософів В. Андрущенко, М. Бойченка, В. Кремня, М. Лукашевича, М. Михальченка, З. Самчука та інших.

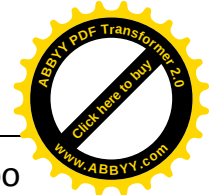
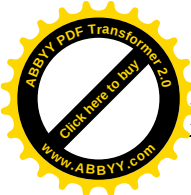
Мета статті – узагальнення набутого досвіду та напрацювань у сфері формування нової парадигми освітньої діяльності у вищій школі на основі формування єдиного інформаційно-освітнього простору.

Для реалізації мети необхідно розв'язати **такі завдання**:

1. Проаналізувати причини та умови трансформації вищої освіти у процесі формування інформаційно-освітнього простору.
2. Дослідити місце інтерактивних та інформаційних технологій (зокрема медійних) у формуванні майбутнього професіонала.
3. З'ясувати вплив інформаційного суспільства, дистанційної освіти, медіаосвіти на формування креативних якостей особистості майбутнього фахівця.

Виклад основного матеріалу. Підґрунтям інтелектуального потенціалу кожного суспільства є освітній потенціал як найбільш узагальнений показник реальних можливостей розвитку, які надаються йому саме освітою.

Світові тенденції розвитку вищої освіти відображені у програмному документі ЮНЕСКО про реформування і розвиток вищої освіти. Так, у доповіді Міжнародної комісії з освіти у XXI столітті «Освіта: прихований скарб» зазначається, що освіта повинна ґрунтуватися на таких засадах: гуманізація і гуманітаризація, фундаментальність, безперервність, ефективність, масовість, технологізація та інформатизація вищої освіти [1].

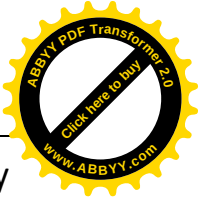
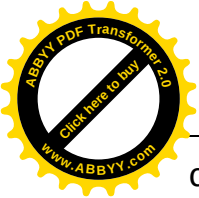
Необхідно зазначити, що мова не може йти тільки про «автоматизацію» навчального процесу, а й про напрацювання нової філософії навчання, адже ідеологія «кінцевої освіти» – здобуття професійної освіти раз і назавжди себе вичерпала. Сьогодні освіту треба сприймати як безперервний процес формування себе і як фахівця, і як Людини. Сьогодні пізнання виступає як постійний процес аналізу й обробки різнобічної інформації (професійної, соціальної, гуманітарної) у повсякденному житті, яке становить широкомасштабний інформаційний простір.

Тому впровадження інформаційних технологій в освітню систему України та формування єдиного **інформаційно-освітнього простору** – пріоритетні напрями державної політики. Інформатизація освіти передбачає використання інформаційних технологій, інноваційних методів та засобів з метою реалізації ідеї інтенсифікації навчального процесу, підвищення його ефективності та якості, підготовку майбутніх фахівців до повноцінного опанування знань, умінь і навичок, що необхідні у життєдіяльності сучасного інформаційного суспільства.

Під інформаційними технологіями (IT) навчання розуміється сукупність принципово нових методів, прийомів і засобів обробки даних; пошуку, збору, передачі, збереження та відображення різної за видами інформації, її моделювання і структурування; перевірка принципово нових рішень з найменшими витратами відповідно до закономірностей навчально-виховного процесу [5].

Найпопулярнішою і найперспективнішою педагогічною технологією є мультимедійна, що використовує досягнення у сфері інформаційних технологій в освітній сфері. Ми приєднуємося до визначення мультимедіа як дидактичного програмованого засобу, що являє освітній зміст в інтерактивній формі за допомогою різних видів інформації, інтегративне використання яких підвищує ефективність пізнавальних процесів [8]. Таке тлумачення дає змогу з онтологічно-гносеологічного підходу розглянути освітній процес в умовах формування інформаційно-освітнього простору.

Адже процес пізнання з позицій діалектико-матеріалістичної гносеології є відображенням єдності предметно-змістовної, формально-структурної і функціональних сторін. В освітньому процесі підготовки фахівців у людини, яка навчається, розширюється світогляд, формується бережне ставлення до середовища, відбувається усвідомлення себе і своєї діяльності у

соціумі, поступово формуються цінності, прийняті у професійному середовищі. В індивіда розвиваються мотиваційно-потребнісна, когнітивна та поведінкова особистісні сфери. Чим раніше в онтогенезі розпочинається професійна детермінація, тим більш глибоко розвивається професійний компонент психологічній структурі особистості.

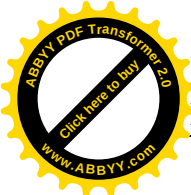
У професійній освіті закономірність цілісності та єдності педагогічного процесу проявляється у гармонійному розвитку особистості майбутнього фахівця на всіх етапах формування і вдосконалення професіоналізму, який може розпочинатися у школі, а продовжуватися у ВНЗ, а потім в аспірантурі.

Безумовно, в умовах змін, які відбуваються в нашій країні, нам потрібна гнучка і динамічна система підготовки компетентних спеціалістів, спроможних створювати інноваційну продукцію і просувати її на глобальному ринку з високою конкуренцією. Забезпечити таку підготовку може інтеграція педагогічної діяльності суб'єктів сфер науки, багаторівневої освіти і професійної діяльності у новому **інформаційно-освітньому просторі**.

Дефініція **«інформаційно-освітній простір»** – це набір визначених умов, пов'язаних між собою, які справляють вплив на людину. Особливостями формування інформаційно-освітнього простору кінця XX – початку XXI століть є: оновлення наукового змісту в підготовці фахівця з вищою професійною освітою; спадковість розвитку в багатоступеневій формі підготовці спеціаліста; орієнтація на індивідуальні особливості особи, яка навчається, звідси й гуманістична спрямованість педагогічного процесу; формування знань у контексті національних інтересів, що безпосередньо стосуються кожної людини у своїй країні; провідна роль практики у навчанні та ін.

Розширення **інформаційно-освітнього простору** вищої професійної освіти наприкінці XX – XXI століття обумовлено:

- зміною ставлення до освіти з боку держави, адже рівень професійної освіти розглядається як один з факторів її сталого розвитку;
- переходом більшості країн від елітарної освіти до масової;
- зростанням доступності отримання вищої професійної освіти для широких верств населення, свобода вибору освіти і спеціальності;
- застосуванням нових дидактичних засобів навчання, які ґрунтуються на сучасних інформаційних технологіях;

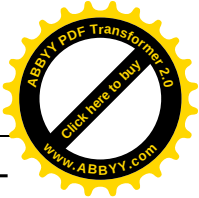
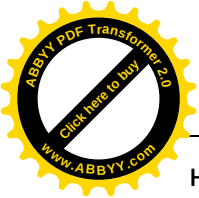
- зміною складу студентів, що здобувають вищу професійну освіту, вікового складу; застосування форм очної та заочної (дистанційної) освіти;
- зростанням у країнах бюджетних витрат на освіту, приватного та змішаного фінансування, комерціалізація освіти;
- зміною ставлення до освіти з боку держави і суспільства – вона тепер розглядається як товар, який приносить прибуток;
- загостренням конкуренції на міжнародному та національному ринках освітніх послуг в умовах глобалізації світового ринку вищої професійної освіти [2].

Отже, **інформаційно-освітній простір** – складна система, яка включає різні освітні сфери: освіту, науку, професійну діяльність (особливо їх інформаційне забезпечення).

Дамо стислу характеристику цих умов.

Оновлення наукового змісту підготовки. Формування нового для індивіда знання походить від наукового поняття – категорії, яка створює абстрактну картину, за допомогою якої відбувається засвоєння інших понять (визначень) у процесі входження до конкретного змісту іншого поняття. При цьому розкриваються надемпіричні зв'язки, виникають первинні елементи системи понять, які створюють підґрунтя **системних знань**. Уперше сформована у сфері понять нова структура узагальнення, що потім переноситься як відомий принцип діяльності на всі інші галузі мислення і понять [3]. Такий механізм однаково працює на різних рівнях професійної підготовки. Включення в процес наукових досліджень дозволяє по-новому сприймати наукові теорії. Так, у гуманітарних та соціально-економічних дисциплінах важливим є відображення відповідної наукової думки: еволюція цієї теорії, подання соціальних і гносеологічних фактів, що обумовлюють виникнення проблем у цих наукових напрямках, а також їх розв'язання і пошуки методів (конкуренція методів). Історичний аспект дозволяє з'ясувати діалектичні зв'язки попереднього етапу розвитку відповідного напрямку наукових знань із сучасними і на цій основі прогнозувати їх майбутній розвиток.

Формування знання в контексті національних інтересів. Для розкриття ознак цієї дефініції – «освітнього простору», з огляду на її загальну глобалізацію та інформатизацію, звернемося до зарубіжного досвіду. Наприклад, відсутність тем, у яких би розглядалися питання

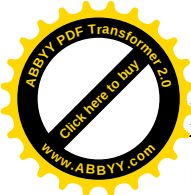
національних особливостей чи інтересів в економічних або соціально-гуманітарних дисциплінах, зумовлюється тим, що загальнонаціональний інтерес є стрижнем, який скріплює і спрямовує дії власних і приватнопідприємницьких інтересів на користь власної держави. Адже формування знань у контексті національних інтересів є передумовою професійної діяльності спеціалістів у глобалізованому світі (глобальній економіці), де національні інтереси треба усвідомлювати кожному з них, оскільки він, зрештою, стосується кожної людини у своїй країні.

Орієнтування на індивідуальність особи, що навчається. Ця ознака впливає з постулату про те, що вища цінність сучасного суспільства – сама людина. Ціннісна структура особистості майбутнього фахівця (спеціаліста) проявляється у ставленні до світу, взаємодії у суспільстві, у її культурно-національних формах і формах ментальності. Формування цінностей потребує гуманістичної спрямованості педагогічного процесу, важливим аспектом якого є індивідуалізація навчання, обумовлена як природними особливостями, так і соціальною позицією людини, пов'язаної з вибором власної траєкторії професійного становлення.

Процес підготовки спеціаліста відбувається у діалектичній суперечності між дискретним характером ступеневої професійної кваліфікації і безперервним процесом особистісного розвитку, який вимагає спадковості *розвитку в багатоступеневій підготовці*. Для подолання цієї суперечності у підготовці спеціаліста повинен бути встановлений зв'язок між новим і старим. Навчання у такому випадку буде відповідати діалектичному закону заперечення заперечення, коли із старого змісту вибирається все значуще і, доповнюючись новим змістом, перетворюється у більш повне і досконале.

Спадковість у багатоступеневій підготовці забезпечує нерозривний зв'язок між окремими сторонами, частинами, етапами, ступенями освіти і передбачає взаємозв'язок цільової, змістовної, організаційної і діяльнісної складових підготовки на ступенях розвитку особистості майбутнього спеціаліста в гуманістичному середовищі.

Розширення інформаційно-освітнього простору на ступенях підготовки і провідна роль практики в освіті. З філософської точки зору практика – чуттєва предметна діяльність людей, спрямована на перетворення дійсності з метою задоволення потреб, що склалися. Одна з

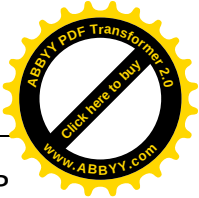
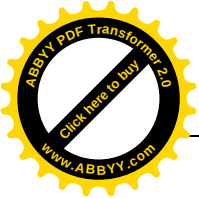
них – потреба у постійному підтриманні професіоналізму. Ця потреба виникає в індивіда, коли він оволодів визначеною галуззю професійної діяльності і досяг розуміння в необхідності її розширення. Багатоступенева підготовка дозволяє реалізувати цю потребу, в якій основні програми підготовки спеціалістів з підвищення кваліфікаційного рівня реалізуються одноразово з додатковими на цьому рівні кваліфікаціями, тим самим дозволяючи її розширити.

У теорії гносеології практика і пізнання – дві взаємопов'язані сторони єдиного цілого. Практика в підготовці спеціаліста – це:

- джерело пізнання, оскільки всі знання викликані головним чином її потребами;
- основа пізнання, його рушійна сила; вона пронизує всі сторони, моменти, форми, ступені пізнання від початку й до кінця навчання; весь пізнавальний процес обумовлений завданнями і потребами практики;
- мета пізнання, адже воно здійснюється не задля цікавості, а щоб використовувати знання для задоволення потреб людей і покращання їх життя;
- критерій істини, що дозволяє відокремити знання від хибної думки;
- практика, що мотивує прагматичність підготовки спеціалістів, спрямовуючи її в компетентнісне річище.

Практика на кожному ступені підготовки дозволяє індивіду провести самооцінку власного розвитку та своєї навчальної діяльності, забезпечити процес самонавчання, саморозвитку і самовдосконалення.

Інформаційно-освітній простір ми також розуміємо як процес педагогічної взаємодії і взаємовпливу суб'єктів різних сфер, у яких досягається багатовимірність особистості, формуються нові якості для успішної професійної діяльності. Взаємодія і взаємовплив суб'єктів в освітньому просторі здійснюється у діалектичній єдності начал матеріального та ідеального. Матеріальне реалізується у предметному функціонуванні сфер педагогічного процесу. Ідеальне начало є особливою духовно-моральною субстанцією освітнього процесу, що проникає у внутрішній світ людини. Воно має «забарвлення», найкращими тонами якого є натхнення і стимулювання освітньої діяльності, підтримка впевненості в успіху, належність до професійної спільноти.

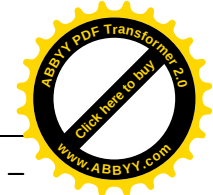
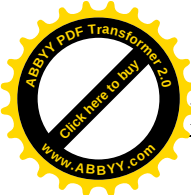
Процесуальна характеристика відображає специфічну особливість певного освітнього простору, яка приймає або не приймає тих, хто навчається. Формальних ознак їх відповідності визначеним критеріям ще недостатньо для тривалого суб'єктивного сприйняття освітнього процесу. Необхідна наявність у ньому тієї духовної атмосфери, яка притягує індивіда особливим проникненням у його духовний світ і сприяє особистісній самоактуалізації.

Інформаційно-освітній простір як результат, на нашу думку, є феноменом створення додаткової суспільної й особистісної вартості, яка вимірюється потенціалом нації і потенціалом особистості спеціаліста, які реалізуються випускником освітнього закладу в ефективній професійній діяльності у статусі спеціаліста.

Висновки. Використання інформаційних технологій, зокрема мультимедійних, дозволяє оптимізувати навчальний процес і разом з тим індивідуалізувати та диференціювати навчальну діяльність студентів; створює умови для самоосвіти і дистанційної освіти, тим самим дозволяючи здійснювати перехід до безперервної освіти. Адже смислова характеристика освітнього процесу ґрунтується на філософській ідеї про дійсність як семантичний континуум, де у неявному (прихованому) виді існують усі можливі смисли (сенси) архітекtonіки особистості. Організований і цілеспрямований психолого-педагогічний вплив на особистість у новому інформаційно-освітньому просторі сприяє прояву індивідуальних творчих здібностей конкретної особи (людини) в обраній професії і досягненню педагогічних цілей формування конкурентоспроможного спеціаліста для інноваційного розвитку національної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Всемирная декларация о высшем образовании для XXI века: подходы и практические меры // Дистанционное образование. – 1999. – № 4.
2. Высшее образование в XXI веке: подходы и практические меры. Заключительный доклад Всемирной организации по образованию. – Париж : ЮНЕСКО, 1998.
3. Занков Л. В. Избранные педагогические труды / Л. В. Занков. – М. : Педагогика, 1990. – 424 с.
4. Козак Л. В. Використання мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх педагогів у вищих навчальних закладах / Л. В. Козак // Вища освіта України. – 2009. – Додаток 4, том IV (18). – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – С. 231–236.

5. Минич О. А. Информационные технологии в образовании / О. А. Минич. – Минск, 2009. – 171 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті. – К., 2002. – 24 с.
7. Основні засади розвитку вищої освіти України в контексті Болонського процесу. – К., 2004. – 140 с.
8. Пінчук О. П. Дидактичний аспект проблеми визначення мультимедіа в освіті / О. П. Пінчук // Наукові записки : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – 2006. – Вип. LXIV. – 464 с.

РЕЗЮМЕ

П. Г. Давыдов. Высшее образование в информационно-образовательном пространстве: онтологическо-гносеологический анализ.

В статье проанализирована онтологическая и гносеологическая сущность образовательного процесса в новом информационно-образовательном пространстве, в частности использование информационных технологий и инновационных методов в многоуровневом, непрерывном процессе подготовки профессионала. Рассмотрена гносеологическая роль познания и практики в формировании личности профессионала.

Ключевые слова: образование, информация, мультимедиа, познание, информационно-образовательное пространство.

SUMMARY

P. Davidov. Higher education in information and educational environment: ontological-epistemological analysis.

The article examines the ontological and epistemological nature of the educational process in the new information and educational space. Use of information technologies and innovative techniques in multilevel and continuous process of training professional. We consider the epistemological role of knowledge and practice in the formation of a professional.

Key words: education, information, multimedia, cognition, educational environment.

УДК 81–42:811.161.1

О. П. Коньок

Сумський державний університет

ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА-ІНОЗЕМЦЯ

У статті досліджується категорія «мовна особистість», її тлумачення й трансформація в лінгвістиці та теорії і методиці викладання іноземних мов. Висвітлюються основні підходи до вивчення мовної особистості, акцентується увага на необхідності залучення студентів-інофонів до мовної картини світу носіїв мови. Розглядаються питання формування полікультурної мовної особистості.

Ключові слова: мовна особистість, динаміка мовної особистості, вторинна мовна особистість, полікультурна мовна особистість.

Постановка проблеми. Останнім часом у зв'язку зі зміною наукової парадигми та ідеології досліджень відбувається зростання інтересу гуманітарних наук до проблеми вивчення людської особистості. Одним із